

Smrt

Razmatranje u povodu Dušnog dana

"Nema mrtvih. Postoje samo živi: na ovoj zemlji ili na drugom svijetu."

Michel Quoist

Smrt? Znamo li što je smrt? Dolazi li ona nenajavljeno, bez kucanja? Iznenada? Nepredviđeno? Ništi li naše zanose, gasi li neočekivano naša svjetla?

Smrt? Bojimo li se smrti? Ili je prihvaćamo hladno, stoički, ne uzbuđujući se poradi njezine moći da krik življenja pretvori u bezglasje ništavila? Susrevši se s neizbježnošću svog iščeznuća, Sokrat je kazao: "Čas polaska tu je i moramo poći svatko svojim putem - ja da umrem, vi da živite. Što je bolje, jedino Bog zna."

Smrt? Smrt je u našoj nutrini tako neraskidivo povezana s boli i tugom. "Kad umire čovjek, umire dio svijeta... i zemlja postaje veća za jednu ranu i dublja za jednu jamu". Kad umire čovjek nestaju njegova ufanja i razočarenja. I sve njegove iluzije. Koliko snova, privida, nezadovoljstava, priželjkivanih ambicija, lelujavih sreća ostaje na svijetu poslije njega?

Smrt? Prije više od dvanaest stoljeća kineski pjesnik Li-Taj-Po je rekao "U ovom životu nije ništa stalno, osim - smrti." Smrti se nemoguće oduprijeti. Ona odnosi pobjedu nad svim. Kao i ljubav.

Smrt? Ljudi misle da umiru svi drugi ljudi osim njih samih. Svi drugi, samo ne oni. Svi, samo ne mi koji ostale ispraćamo. Kako je угодно živjeti u zabludi. S varkama.

Smrt? Na bezbroj grobova čitamo: Bio sam što si ti, bit ćeš što sam ja. Odjekuje li to ondje glas mrtvih? Glas koji nas plaši? Ili smiruje?

Smrt? Da li u mnoštvu smrti naš nestanak biva primijećen, zabilježen? Ne, našu smrt nitko rado ne spominje. Brzo nas zaborave. Treba li izvršiti samoubojstvo, da bi nas sažaljevali? Ili je bolje umrijeti u spavanju i nastaviti počinak u vječnosti, gdje u sjaju i bljesku Onostranosti ne postoje sni i priviđenja. Jer, možda je smrt san bez snova.

Smrt? Jesu li to svi oni koji leže na pustim i zaboravljenim grobljima ovog sićušnog i u svemirskim dubinama izgubljenog planeta, na dnu njegovih mora, u olupinama brodova stradalih u olujama i nesvrhovitim bitkama, u temeljima građevina, po bespućima ledom i snijegom prekrivenih planina? Oni bespomoćno tamo trunu godinama, stoljećima, neki milenijima. Jesu li vjerovali u zagrobni život? Reinkarnaciju? Ili su svojim ateizmom prkosili usudu čovjekove prolaznosti? Jesu li umrli u nadi uskrsnuća? Jesu li držali da je duša besmrtna, da se ciklički vraća u život od predaka do potomaka? Ili ondje u nepostojanju trpe nepodnošljive muke paklene vatre?

Zašto su svi ti mrtvi za života ljubili, mrzili, veselili se i žalostili, smijali se i plakali, grabili tuđe, ogovarali bližnje, lagali, varali, očekivali i žudjeli, sanjali i maštali? A sada nepomični, bez želja i nagona, u praznini ovozemaljskog spokojno snuju. More li ih u okrilju Thánatosa neki drugi sni?

Smrt? Tko zna što je smrt? Čini se da je želja da se ostane na životu - da se izbjegne smrt, zacijelo najснаžнija čovjekova strast. Uostalom, u ovoj neizmjernosti vremenskoj samo jedan jedini konačan život nam je dan. Kad prestane njegovo trajanje, nemamo še više čemu nadati. Barem ne na ovoj zemlji.

Smrt? Moj otac je ležao na odru. A ja - dijete koje je već shvaćalo zbivanja oko sebe. Majka je jecala. Uvijek ću se sjećati trenutka kad su grobari grubim pokretima ponijeli očevo tijelo. Nikad neću zaboraviti njegove hladne, blijede, ukočene ruke. Drage ruke koje su me čuvale, branile, grlile, milovale moje lice, gladile mi kosu. Je li to smrt odnijela ruke mog voljenog oca? Smrt? Strašna, nemilosrdna, bezočna, surova.

Smrt? Što je to? Enigma? Možda lutamo uzalud putima izvan životnim. Mrtvi počivaju bez čutila, lišeni htijenja i snage. Bez mogućnosti kretanja. Nikad se neće pojaviti. I nigdje. Carstvo smrti ostaje misterij do vijeka.

Smrt? Je li smrt dostojanstvena? Pravedna? Postoje tihe, blage, ali i okrutne smrti. Premda ne umiremo na isti način, u smrti smo svi jednaki. Bogataš i siromah, ugladen čovjek i prostak, crnac i bijelac. Onamo iza granične crte života ne razlikuju se egipatski faraon i njegov rob, Cervantesov vitez Don Quijote od Manche i njegov sluga Sancho Panza, Isaac Newton i ma koji neznanica. Bit će da je upravo u tome veličanstvo smrti. Njezin trijumf. Čarobnost limba.

Smrt? Smrt je put prema svjetlosti - iskazao se u razgovoru s A. Malrauxom indijski pisac Rajo Rao.

Smrt? Impresionira li nas njezina blizina? Tko zna. Milena Polanská, prijateljica i velika Kafkina ljubav, zatočenica koncentracijskog logora u Auschwitzu (Oswiencimu), malo prije svoje smrti je uzdahnula: Ah, kad bi se bez umiranja moglo umrijeti!

Smrt? Što je smrt? Još ni život ne poznajemo, a kako možemo poznavati smrt? - pitao se Konfucije.

Smrt? Što je zapravo smrt? Je li to naš nestanak - odlazak zauvijek? Odlazak nepovratan, stalan, svezremenski, vječan? Gospode! Kaži nam smisao života i smrti. Objasni nam razlog dana i noći. Svijetla i tame. Svrhu nemira i nemoći naših. Otkrij nam nedokučivosti svojih nauma. Razloži nam zagonetku našeg kratkotrajnog postojanja..

Bože! Reci nam tajnu ovog svijeta.

Neven Bogdanić